

**LIETUVOS VISUOMENĖS SOCIALINĖS DIFERENCIACIJOS PROCESAI IR
INTEGRACIJOS PRIELAIDOS**

<p>1. Programos vykdytojas - Lietuvos socialinių tyrimų centras (toliau – LSTC). Norminiai etatai skirti programai - 6,86.</p> <p>2. Programos tikslas - tirti Lietuvos visuomenės socialinės diferenciacijos tendencijas analizuojant jos tipus (segmentacinė, stratifikacinė, funkcinė ir mišri diferenciacija) ir raišką tarptautiniame kontekste.</p>
<p>3. Programos uždaviniai:</p> <p>3.1. Atskleisti Lietuvos visuomenės socialinės stratifikacijos raidą:</p> <p>3.1.1. Ištirti visuomenės socialinio struktūrinimosi procesus ir socialinių klasių priešpriešas.</p> <p>3.1.2. Sukurti socialinių grupių diferenciacijos ir integracijos modelius, apibrėžiant jų veiksnius ir sąsajas, ypatingą dėmesį skiriant optimaliam vidurinėsios klasės formavimo(si) modeliui.</p> <p>3.1.3. Nustatyti viešosios politikos, susietos su visuomenės socialine raida, modernizavimo gaires.</p> <p>3.2. Nustatyti Lietuvos visuomenės įvairių profesinių grupių amžiaus ir lyties diferenciaciją Lietuvos regionuose. Tyrimas padės atskleisti regionų konkurencingumo potencialą įvertinant žmogiškojo potencialo pasiskirstymo netolygumus (vidurinės grandies specialistų pasiskirstymą, darbo jėgos diferenciaciją). Tyrimo pagrindu bus formuluojamos rekomendacijos regionų tvariai raidai ir sumanios, verslios, ir kūrybiškos visuomenės kūrimui.</p> <p>3.3. Ištirti regioninę socio-demografinių procesų diferenciaciją Lietuvoje:</p> <p>3.3.1. Nustatyti socio-demografinių reiškinių (gyventojų grupių) teritorinę diferenciaciją centro – periferijos ašyje, išryškinant periferizacijos pasekmės regionų gyventojams ir atlikti sociodemografinių struktūrų kaitos analizę.</p> <p>3.3.2. Atskleisti didėjančių socialinių skirtumų įtaką erdvinei šalies gyventojų atskirčiai. Analizuoti skirtingų gyventojų grupių (demografinė, socioekonominė prasme) pasiskirstymo Lietuvos teritorijoje kaitą, nustatant erdvinės segregacijos formų įvairovę bei galimybes ją valdyti.</p> <p>3.3.3. Identifikuoti svarbiausias regioninio vystymo disbalanso priežastis ir numatyti galimas šių procesų pasekmės darniai šalies raidai.</p>
<p>4. Metodologinis tyrimų pagrindimas.</p> <p>Programos paskirtis – prisidėti prie šalies pažangos ir visuomenės gerovės užtikrinimo atliekant gilėjančios socialinės diferenciacijos, kuri suvokiama kaip ekonominis, politinis, kultūrinis ir normatyvinis procesai, daugiadimensinę analizę. Depopuliacijos, emigracijos, finansinių ir humanitarinių krizių sąlygomis visuomenės sutelktumo, įvairių gyventojų struktūrų skirtumų ir jų pasekmių tyrimai yra aktualūs, nes minėti procesai gali kelti grėsmę šalies strateginių planų sėkmingam įgyvendinimui.</p> <p>Programą vykdys Lietuvos socialinių tyrimų centro Sociologijos ir Visuomenės geografijos ir demografijos institutai remdamiesi Lietuvos socialinių tyrimų centro įstatais ir strateginiu planu, Lietuvos pažangos strategijos „Lietuva 2030“ prioritetinio tikslo „Sumanu visuomenė“ prioritetu (veikli, solidari ir besimokanti visuomenė). Programos tikslas ir uždaviniai taip pat atitinka Europos 2020 strateginius prioritetus – pažangų, tvarų ir integracinį augimą, ypatingą dėmesį kreipiant į socialinės ir teritorinės sanglaudos plėtrą. Siekiant kuo tikslingiau panaudoti Centro mokslinio personalo sukauptą ilgametę tyrimų vykdymo ir jų rezultatų sklaidos patirtį, Programa bus vykdoma glaudžiai bendradarbiaujant su kitais Centro padaliniais.</p> <p>Programos sąsajos su ankstesne ilgalaikė MTEP programa. Šioje programoje bus konsoliduotos sociologų, demografų ir socialinių geografų pajėgos (ko nebuvo ankstesnėje programoje). Tikėtina, jog toks tarpdisciplininis bendradarbiavimas sugeneruos inovatyvius mokslinius sprendimus. Viena vertus, tiriamų temų laukas yra artimas ankstesnei vykdytai ilgalaikėi</p>

MTEP programai, nes ilgalaikėse programose ir turi būti išlaikomas tam tikras tęstinumas. Tačiau kita vertus, tiek įvykusi pačių tiriamųjų reiškinų kaita, tiek vis didėjanti prieinamų duomenų masyvų įvairovė, tiek pačių tyrėjų sukauptos ir atnaujintos teorinės ir metodologinės priegos sudaro prielaidas tam, kad planuojami tyrimai bus originalūs.

Tyrimų Lietuvoje apžvalga. Atliekant programoje numatytus tyrimus, ypatingas dėmesys bus skirtas šios tematikos tyrimų būklės Lietuvoje ir užsienyje apžvalgai – tai yra kiekvieno tyrimo sudedamoji dalis ir tai būtinai bus padaryta įgyvendinant Programą. Formuluoju Programos tyrimų probleminius klausimus ir uždavinius bus atspindima nuo jau atliktų tyrimų, kurie Lietuvoje yra gana plačiai teoriškai bei empiriškai išplėtoti, rezultatų. Tepaminsime, kad Lietuvos visuomenės socialinės diferenciacijos ir stratifikacijos tyrimai yra LSTC „vizitinė kortelė“ (Taljūnaitė, 1999, 2000, 2002, 2003, 2005; Matulionis ir kt., 2005; Matulionis ir kt., 2010; Matulionis, 2014; Valantiejus ir kt. 2014; Valantiejus, 2007; Matonytė, 2001; Matonytė ir Morkevičius, 2013; Matonytė, ir kt. 2016; Petrušauskaitė, 2013; Lipnevič, 2016; ir kt.), nes Centro mokslo darbuotojai jau kelis dešimtmečius sėkmingai plėtoja šiuos tyrimus. Centras, būdamas vieninteliu tokiu nacionaliniu socialinių mokslų krypties dariniu, pritraukia ir geriausius universitetų specialistus sudėtingiausių problemų analizei. Natūralu, kad Lietuvos visuomenės socialinės diferenciacijos ir stratifikacijos tyrimai vykdomi ne tik LSTC, bet ir kitose mokslo institucijose (Norkus, 2014; Morkevičius ir Norkus, 2012; Žiliukaitė ir kt., 2016; Tereškinas ir Bučaitė-Vilkė, 2015; Brazienė, 2002 ir kt.), taikant originalias tyrimo priemones ir metodus. Diferenciacijos procesų ir darinių tyrimai pagal teikiamą Programą bus originalūs tuo, kad bus tyrinėjami remiantis N.Luhmann sistemų sociologijos teorine prieiga ir telkiant dėmesį būtent į įvairių socialinės diferenciacijos tipų (segmentacinės, stratifikacinės, funkcinės ir jų derinių) raišką nacionaliniu ir regioniniu mastu

Įgyvendinant Programos tikslą ir uždavinius diferenciacijos procesai ir dariniai bus tyrinėjami remiantis N.Luhmann sistemų sociologijos teorine prieiga, taip pat ir kitų susijusių autorių (pvz., H.G.Moeller, S.Roth, R.Hagen ir kt.) teorinėmis išvalgomis apie visuomenės ir jos posistemių diferenciacijos ir integracijos procesus. Bus naudojamos Lietuvos, kitų šalių ir tarptautinėmis statistikos duomenų bazėmis (Lietuvos statistikos departamentas, Eurostat, UN, WHO, ILO, OECD, World Bank ir kt.), plačiai naudojamos antrinės analizės galimybės, kurias suteikia prieiga prie jau atliktų nacionalinių ir tarptautinių tyrimų duomenų bazių (ESS, EVS, Eurobarometer, LiDA, MISSOC, GGS, SHARE ir kt.). Kiekybiniai duomenys bus analizuojami pasitelkiant SPSS programą, taikant koreliacinius, logistinės analizės ir kitus, pagal poreikį, statistinius metodus. Bus naudojami laiko patikrinti ir inovatyvūs kiekybiniai ir kokybiniai sociologinių duomenų rinkimo ir analizės metodai. Konkrečių tyrimų metodų įvardijimas bus įmanomas tik pradėjus tyrimą, nes tyrimo metodologijos pagrindimas yra vienas esminių tyrimo etapų. Siekiant pritraukti papildomo finansavimo tyrimams, bus rengiamos paraiškos nacionaliniams ir tarptautiniams moksliniams tyrimams finansuojantiems fondams (LMT, EK ir kt. fondai). Taip pat bus siekiama atlikti verslo ar viešojo sektoriaus užsakomuosius tyrimus, gavus atitinkamą tikslinį finansavimą. Taigi, gavus papildomą finansavimą, Programoje bus vykdomi įvairūs specializuoti sociologiniai tyrimai.

Siekiant regioninės diferenciacijos tyrimų uždavinių įgyvendinimo, bus remiamasi pagrindine teorine prielaida, kad vertikali visuomenės sąskaida, neišvengiamai sukelia erdvinio vystymosi diferenciaciją, kuri savo ruožtu tampa naujų socialinių problemų priežastimi. Tyrimo metodologinė prieiga bus grindžiama socialinio veikėjo ir socialinės struktūros sąsajas akcentuojančiomis bei regioninio vystymosi disbalansą aiškinančiomis regioninės plėtros teorijomis. Sprendžiant 3.3 papunktyje nurodytą uždavinį dominuos indukcinė logika grįstos studijos, o empirinė analizė bus pagrindinis tyrimo metodas. Bus naudojami statistinių duomenų, renkamų įvairiose Lietuvos tarnybose (Statistikos departamento, Valstybinės Mokesčių inspekcijos, Migracijos tarnybos, Sodros ir kt.) bei pateikiamų Tarptautinėse duomenų bazėse - Žmonijos gimstamumo (*Human Fertility Database*), Žmonijos mirtingumo (*Human Mortality Database*), Europos migracijos tinklo, Eurostat, JTO ir kt.) informacija. Vykdamas programos veiklas bus bendradarbiaujama su užsienio mokslo centrais (Makso Planko demografinių tyrimų institutu (Vokietija), Delfto Technologijos universitetu, Latvijos Universitetu, Tartu universitetu ir kt.). Esant papildomam finansavimui svarbiausių geodemografinių procesų pokyčių tyrimams bus vykdomi specializuoti atrankiniai tyrimai

įvairiuose regionuose.	
5. Tyrimų etapai ir jų charakteristika; detalus įgyvendinimo planas	
Tyrimų charakteristika	Tyrimų etapai
<p>5.1. Lietuvos visuomenės socialinės stratifikacijos tyrimas. Tyrimui tinkamos duomenų bazės atnaujinimas, papildymas. Užsienio ir nacionalinės mokslo literatūros ir paskelbtų tyrimų rezultatų analizė, tyrimų teorinio pagrindimo rengimas, empirinių tyrimo metodų aprobavimas. Bus įvertintos Lietuvos visuomenės socialinio struktūrinimosi kaitos tendencijos ypatingą dėmesį skiriant socialinių klasių priešpriešų analizei bei vidurinėsios klasės formavimo(si) problematikai. Tyrimų apibendrinimas ir sintezė, straipsnių rengimas, tyrimo rezultatų viešinimas. Rekomendacijų visuomenės socialinės raidos viešosios politikos modernizavimui parengimas ir sklaida:</p> <p>5.1.1. Tirti visuomenės socialinio struktūrinimosi procesus ir socialinių klasių priešpriešas.</p> <p>5.1.2. Kurti socialinių grupių diferenciacijos ir integracijos modelius, apibrėžiant jų veiksnius ir sąsajas, ypatingą dėmesį skiriant optimaliam vidurinėsios klasės formavimo(si) modeliui.</p> <p>5.1.3. Nustatyti viešosios politikos, susietos su visuomenės socialine raida, modernizavimo gaires.</p>	<p>2017-2021 metai</p> <p>2017-2018 metai</p> <p>2019-2020 metai</p> <p>2021 metai</p>
<p>5.2. Lietuvos visuomenės įvairių profesinių grupių amžiaus ir lyties diferenciacijos Lietuvos regionuose tyrimas. Statistikos ir kitų tyrimų duomenų apie gyventojų grupių diferenciacijos ir integracijos raišką rinkimas, sisteminimas ir analizė. Struktūrinio konteksto - politinių, ekonominių, sociokultūrinių pokyčių analizė ir vertinimas. Lyginamieji socialinių grupių tyrimai taikant sociologinius, kultūrinės antropologijos ir kitus tyrimų metodus. Straipsnių ir pranešimų naujų duomenų pagrindu rengimas ir publikavimas. Tyrimo rezultatų pristatymas mokslo renginiuose. Specializuoto LSTC leidinio sudarymas 2021 m., straipsnių rengimas, publikavimas. Mokslinės konferencijos, skirtos atliktų mokslinių tyrimų apibendrinimui ir rezultatų sklaidai organizavimas 2021 m.:</p> <p>5.2.1. Kitiškai įvertinus socialinės diferenciacijos tipų (segmentacinės, stratifikacinės, funkcinės ir jų derinių) analizės teorinius ir metodologinius pagrindus, sukurti jų analizės schemą, atskleisti jų raišką Lietuvos visuomenės mastu.</p> <p>5.2.2. Tęsti socialinės diferenciacijos tipų (segmentacinės, stratifikacinės, funkcinės ir jų derinių) analizę Lietuvos regionų lygmenyje siekiant identifikuoti ją sąlygojančius veiksnius bei padarinius.</p>	<p>2017-2021 metai</p> <p>2017-2019 metai</p> <p>2019-2021 metai</p>
<p>5.3. Regioninės socio-demografinių procesų diferenciacijos Lietuvoje tyrimas. Ankstesnių tyrimų metu sukauptų duomenų ir žinių pritaikymo trečiojo uždavinio sprendimui galimybių analizė, naujų duomenų šaltinių tyrimas ir pirminė analizė. Straipsnių rengimas. Empirinis Lietuvos socio-demografinės regioninės diferenciacijos procesų tyrimas statistinių ir kitų prieinamų duomenų pagrindu. Straipsnių ir pranešimų naujų duomenų pagrindu rengimas ir ankstesnių tyrimų publikavimas. Tyrimų tąsa ir sintetinis apibendrinimas, straipsnių publikavimas. Specializuoto leidinio Lietuvos regioninės diferenciacijos rengimas ir išleidimas 2019 m.. Mokslinės konferencijos, skirtos apibendrinti ir pavišinti pasiektiems rezultatams organizavimas 2019 m. Mokslinių publikacijų kartu su bendraautoriais iš kitų šalių tarptautiniams leidiniams rengimas ir palyginamųjų studijų apibendrinimas:</p> <p>5.3.1. Tirti socio-demografinių reiškinių (gyventojų grupių) teritorinę diferenciaciją centro – periferijos ašyje, išryškinant periferizacijos pasekmės regionų gyventojams ir atlikti sociodemografinių struktūrų kaitos analizę.</p> <p>5.3.2. Atskleisti didėjančių socialinių skirtumų įtaką erdvei šalies gyventojų atskirčiai. Analizuoti skirtingų gyventojų grupių (demografinė, socioekonominė prasme) pasiskirstymo Lietuvos teritorijoje kaitą, nustatant erdvinės segregacijos formų įvairovę bei galimybes ją valdyti.</p> <p>5.3.3. Identifikuoti svarbiausias regioninio vystymo disbalanso priežastis ir numatyti galimas šių procesų pasekmės darniai šalies raidai.</p>	<p>2017-2021 metai</p> <p>2017-2018 metai</p> <p>2019-2020 metai</p> <p>2021 metai</p>

<p>5.4. 2017-2021 metų Programoje numatyti tyrimai atitinka LSTC įstatų nuostatas ir strateginį planą. Jie taip pat dera su Lietuvos pažangos strategijos „Lietuva 2030“ tikslo „Sumani visuomenė“ prioritetu (veikli, solidari ir besimokanti visuomenė) bei Europos 2020 strateginiais prioritetais – pažangus, tvarus ir integracinis augimas, ypatingą dėmesį kreipiant į socialinės ir teritorinės sanglaudos plėtrą. Tyrimų rezultatai bus nuolat skelbiami ir viešinami akademinėi bendruomenei (paskelbtos mokslo publikacijos ir pranešimai mokslo renginiuose), viešosios politikos specialistams, praktikams ir kitiems suinteresuotiems partneriams (tyrimo rezultatų ir rekomendacijų pristatymas). Siekiant pagilinti Programoje numatytų uždavinių sprendimą, nuolat aktyviai bus siekiama papildomo tyrimų finansavimo, pasinaudojant visomis prieinamomis mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo priemonėmis.</p>	2017-2021 metai					
<p>5.5. Detalus įgyvendinimo planas, kuriame numatomas skirtų lėšų preliminarus paskirstymas uždaviniams vykdyti (tūkst. EUR).</p>						
	2017 metai	2018 metai	2019 metai	2020 metai	2021 metai	Iš viso
<p>Lietuvos visuomenės socialinės stratifikacijos tyrimas: Bus atnaujinama visuomenės socialinio struktūrinimosi procesus ir socialines klases atspindinčių duomenų bazė, atliekamas duomenų sisteminimas, analizė ir sintezė. Vykdomi makro lygmens Lietuvos visuomenės socialinės raidos lyginamieji tyrimai Europos šalių kontekste.</p>	21,9	21,9	21,9	21,9	21,9	109,7
<p>Visuomenės socialinio struktūrinimosi procesų ir socialinių klasių priešpriešų tyrimas.</p>	21,9	21,9				43,8
<p>Socialinių grupių diferenciacijos ir integracijos modelių kūrimas, apibrėžiant jų veiksnius ir sąsajas, ypatingą dėmesį skiriant optimaliam vidurinėsios klasės formavimo(si) modeliui.</p>			21,9	21,9		43,8
<p>Viešosios politikos, susietos su visuomenės socialine raida, modernizavimo gairės.</p>					21,9	21,9
<p>Lietuvos visuomenės įvairių profesinių grupių amžiaus ir lyties diferenciacijos Lietuvos regionuose tyrimas: Atliekami parengiamieji tyrimų darbai, renkami duomenys, sisteminami ir analizuojami. Vykdomi lyčių, amžiaus, profesinės, etninės, išsilavinimo, pajamų lygio, sveikatos būklės, gyvenamosios vietos ir kt. skirtybėmis apibūdinamų gyventojų grupių lyginamieji tyrimai taikant sociologinius, kultūrinės antropologijos ir kitus tyrimų metodus. Vykdomi gyventojų grupių elgsenos ir socialinių tapatumų kaitos sąsajų su šalies politine, ekonomine, sociokultūrine raida tyrimai. Gautų rezultatų sklaidai 2021 m. bus organizuojama mokslinė konferencija Lietuvos socialinių tyrimų centre.</p>	21,9	21,9	21,9	21,9	21,9	109,7
<p>Kritiškai įvertinus socialinės diferenciacijos tipų (segmentacinės, stratifikacinės, funkcinės ir jų derinių) analizės teorinius ir metodologinius pagrindus, sukurti jų analizės schemą, atskleisti jų raišką Lietuvos visuomenės mastu.</p>	21,9	21,9	10,95			54,85
<p>Tęsti socialinės diferenciacijos tipų (segmentacinės, stratifikacinės, funkcinės ir jų derinių) analizę Lietuvos regionų lygmenyje siekiant identifikuoti ją sąlygojančius veiksnius bei padarinius.</p>			10,95	21,9	21,9	54,85
<p>Tirti regioninę socio-demografinių procesų diferenciaciją Lietuvoje. Analizuojant regioninius socio-demografinius procesus, tiriami segregacijos (rezidencinės erdvinės diferenciacijos) procesai įvairiuose Lietuvos regionuose surašymo duomenų pagrindu;</p>	21,9	21,9	21,9	21,9	21,9	109,7

migracijų įtaka periferizacijos reiškiniams Lietuvoje, tiriami migracijos srautai ir jų įtaka socialinei regionų struktūrai. Tyrimų rezultatų publikavimui 2019 m. bus sudaryta periodinio LSTC leidinio <i>Lietuvos socialinė raida</i> knyga tema „Lietuvos regionai: socio-demografinės raidos ypatumai“. Rezultatų sklaidai 2019 m. bus organizuota konferencija Lietuvos socialinių tyrimų centre.						
Tirti socio-demografinių reiškinų (gyventojų grupių) teritorinę diferenciaciją centro – periferijos ašyje, išryškinant periferizacijos pasekmės regionų gyventojams ir atlikti sociodemografinių struktūrų kaitos analizę.	21,9	21,9				43,8
Atskleisti didėjančių socialinių skirtumų įtaką erdvinei šalies gyventojų atskirčiai. Analizuoti skirtingų gyventojų grupių (demografinė, socioekonominė prasme) pasiskirstymo Lietuvos teritorijoje kaitą, nustatant erdvinės segregacijos formų įvairovę bei galimybes ją valdyti.			21,9	21,9		43,8
Atliekama socialinės erdvinės (regioninės) raidos procesų Lietuvoje palyginamoji analizė su kitomis regiono valstybėmis: a) atliekamas palyginamasis periferinių regionų raidos tyrimas; b) analizuojamos ilgalaikės šalies regionų raidos tendencijos, esamų apgyvendinimo struktūrų įtaka jiems.					21,9	21,9
Iš viso:	65,8	65,8	65,8	65,8	65,8	329,1

6. Numatomi rezultatai.

Integracijos ir diferenciacijos procesų ir darinių tyrimų ilgalaikės mokslinės programos įgyvendinimas leis išskirti Lietuvos visuomenės ir gyventojų grupių raidos specifinius veiksnius ir kryptis, pateikti sociologinius atsakymus į daugelį Lietuvos visuomenės darniai raidai opių klausimų, kurie padės formuluoti rekomendacijas socialinės ir regioninės politikų racionalizavimui ir modernizavimui.

Vykdamas Programos 3.1 papunktyje nurodytą uždavinį bus sukaupia, susisteminta ir išanalizuota adekvati statistinių ir mokslinių tyrimų duomenų bazė, sudaranti prielaidas atskleisti Lietuvos visuomenės socialinės struktūros raidą, socialinių grupių diferenciacijos ir integracijos modelius, veiksnius ir sąsajas su kitais socialiniais reiškiniais. Sukurtos mokslinės žinios leis kritiškai įvertinti esamą situaciją, ją formuojančius veiksnius bei galimas grėsmes, pasiūlyti rekomendacijas. Tyrimų rezultatai gali būti naudingi LR Seimui, LR Socialinės apsaugos ir darbo, Vidaus reikalų, Švietimo ir mokslo, Finansų, Sveikatos apsaugos, Ūkio ir kitoms ministerijoms, mokslo ir studijų institucijoms.

Įgyvendinant Programos 3.2 papunktyje nurodytą uždavinį bus gautos naujos mokslo žinios apie socialinių grupių diferenciacijos (segmentacinės, stratifikacinės, funkcinės ir jų derinių) įvairialypę raišką šalies ir regionų lygmenyje bei identifikuoti ją sąlygojančius veiksnius bei padarinius. Tyrimų rezultatai bus skelbiami moksliniuose leidiniuose, bus parengtos ir suinteresuotiems socialiniams partneriams įteiktos rekomendacijos viešosios politikos tobulinimui. Gauti tyrimų rezultatai galėtų būti panaudoti LR Kultūros, Švietimo ir mokslo, Socialinės apsaugos ir darbo, ir kitoms ministerijų, mokslo ir studijų institucijų, bendruomenių veikloje.

Vykdamas Programos 3.3 papunktyje nurodytą uždavinį bus sukaupia, susisteminta ir išanalizuota adekvati regionų lygmens statistinių ir mokslinių tyrimų duomenų bazė, sudaranti prielaidas atskleisti socio-demografinių procesų diferenciaciją Lietuvoje, augančių socialinių skirtumų įtaką erdvinei šalies gyventojų atskirčiai, identifikuoti svarbiausias regioninio vystymo disbalanso priežastis ir numatyti galimas šių procesų pasekmės darniai šalies raidai. Tyrimų rezultatai bus skelbiami moksliniuose leidiniuose, bus parengtos ir suinteresuotiems socialiniams partneriams įteiktos rekomendacijos socialinės politikos tobulinimui. Tyrimų rezultatai gali būti naudingi Seimui, Socialinės apsaugos ir darbo, Švietimo ir mokslo, Finansų, Sveikatos apsaugos, Ūkio ir kitoms ministerijoms, savivaldybėms, mokslo ir studijų institucijoms.

7. Rezultatų sklaidos priemonės:

Tyrimų rezultatai bus nuolat skleidžiami nacionalinei ir tarptautinei akademiniai bendruomenei ir studentams, socialiniams partneriams bei plačiai visuomenei. Tyrimų rezultatai bus skelbiami nacionaliniuose ir tarptautiniuose recenzuojamuose referuojamuose mokslo leidiniuose, viešinami nacionaliniuose ir tarptautiniuose mokslo forumuose (seminarai, konferencijos, kongresai), LSTC ir kituose tinklalapiuose. Tyrimų rezultatai, išvados ir rekomendacijos bus pateikiami suinteresuotiems socialiniams partneriams (ministerijoms, kitoms įstaigoms, atitinkamos veiklos srities praktikams). Tyrimų rezultatus numatyta populiarinti nacionalinėje žiniasklaidoje.

Sudaryti ir publikuoti periodiniai mokslo leidiniai:

Parengtas ir publikuotas periodinis LSTC leidinys Lietuvos socialinė raida „Lietuvos regionai: socio-demografinės raidos ypatumai“, 2019 m. (sudarytojas – D.Burneika);

Parengtas ir publikuotas periodinis LSTC leidinys Lietuvos socialinė raida „Lietuvos visuomenės socialinė diferenciacija: segmentacinė, stratifikacinė, funkcinė ir mišri“, 2021 m. (sudarytoja – S.Mikulionienė).

Publikuoti straipsniai:

Moksliniai straipsniai periodiniuose LSTC leidiniuose Lietuvos socialinė raida, rengiamuose vykdant kitas LSTC programas, 2017-2021 metais;

Moksliniai straipsniai žurnaluose „Filosofija. Sociologija“, „Geografijos metraštis“ ir kituose Lietuvos ir tarptautiniuose recenzuojamuose ir referuojamuose mokslo leidiniuose.

Moksliniai straipsniai užsienio recenzuojamuose ir referuojamuose mokslo leidiniuose.

Skaityti pranešimai nacionaliniuose ir tarptautiniuose (gavus finansavimą) mokslo renginiuose. Dalyvauti Lietuvos sociologų draugijos, šalies mokslo ir studijų institucijų rengiamose konferencijose. Esant galimybei (gavus finansavimą) tyrimų rezultatai pristatyti ir tarptautiniuose mokslo renginiuose (pvz., Europos sociologų asociacijos, Tarptautinės sociologų asociacijos ir kt. seminaruose, konferencijose, kongresuose).

Surengtos mokslinės šalies konferencijos: 2019 ir 2021 metais surengtos dvi mokslinės konferencijos, kurių tikslai: skleisti programoje atliktų tyrimų rezultatus; sudaryti platformą tyrėjų (mokslininkų, doktorantų ir studentų), dirbančių giminingoje tematikoje, patirties mainams; informuoti socialinius partnerius apie LSTC atliekamus tyrimus.

Atlikti interviu Lietuvos žiniasklaidos priemonėms (laikraščiai, radio, televizija, socialiniai tinklai). Teikta medžiaga, duoti interviu Lietuvos žiniasklaidos priemonėms (laikraščiai, radio, televizija, socialiniai tinklai), mažiausiai 4 kartus per metus.

Skleista informacija socialiniams partneriams. Palaikomi glaudūs bendradarbiavimo ryšiai su Lietuvos ir tarptautine mokslo bendruomene (dalyvaujama profesiniuose tinkluose, keičiamasi informacija, rengiami bendri projektai ir pan.) Plėtojami bendradarbiavimo ryšiai su Latvijos universitetu, Janis Stradins universitetu, Varšuvos universitetu, Krokuvos universitetu, Vengrijos mokslų akademijos Sociologijos institutu, Edinburgo Universiteto Moray House School of Education, Lodzes universitetu ir kt. užsienio mokslo įstaigomis ir tarptautinėmis organizacijomis. Bus siekiama daugiapusiškai palaikyti esamus ryšius ir kurta naujus.

Rezultatų sklaidos priemonių suvestinė:

Tikslų, uždavinių, vertinimo kriterijų pavadinimai ir mato vienetai	Vertinimo kriterijų reikšmės				
	2017 metai	2018 metai	2019 metai	2020 metai	2021 metai
Parengti mokslo darbų (monografijų, mokslo studijų, straipsnių rinkinių), kiekvieno apimtis – ne mažesnė nei 14 a.l.			1		1
Parengti straipsnių Lietuvos ir užsienio mokslo spaudoje, kiekvieno apimtis ne mažesnė nei 0,5 a.l.; ne mažiau ¼ planuojamų straipsnių paskelbti užsienio mokslo periodikoje	6	6	3	6	3
Surengti mokslines šalies/tarptautines konferencijas/seminarus, ne mažiau 30 dalyvių			1		1
Perskaityti pranešimų Lietuvos ir užsienio mokslinėse konferencijose, seminaruose	6	6	3	6	3

8. Lėšos norminiams tyrėjų etatams ir kitoms išlaidoms, reikalingoms Programai vykdyti							
Eil. Nr.	Išlaidų pavadinimas	2017 metais	2018 metais	2019 metais	2020 metais	2021 metais	Visai programai
1.	Programai skirti norminiai etatai, vnt.	6,86	6,86	6,86	6,86	6,86	
2.	Programai skirtos lėšos, tūkst. EUR	65,8	65,8	65,8	65,8	65,8	329,0
9. Vykdyto laikotarpis: 2017 - 2021 metai.							
10. Programos vadovai:							
Dr. Sarmitė Mikulionienė, LSTC Sociologijos instituto vadovė, vyriausioji mokslo darbuotoja, Tel. (8 5) 275 34 46, el. paštas: mikulioniene@lstc.lt							
Dr. Donatas Burneika, LSTC Visuomenės geografijos ir demografijos instituto vadovas, vyriausiasis mokslo darbuotojas, Tel.: 8 5 2113777 el. paštas: donatas.geo@gmail.com							

**SOCIALINIŲ IR EKONOMINIŲ POKYČIŲ ĮTAKOS DARBO RINKAI IR ATSKIRŲ
GYVENTOJŲ GRUPIŲ UŽIMTUMUI TYRIMAI****1. Programos vykdytojas - Lietuvos socialinių tyrimų centras (toliau – LSTC).**

Norminiai etatai skirti programai - 4,89.

2. Programos tikslas - kompleksiskai tirti atskirų socialinių, ekonominių, demografinių reiškinių bei šalyje įgyvendinamų socialinių ekonominių priemonių ir programų poveikį darbo rinkai, darbo santykių kaitai, atskirų gyventojų grupių užimtumui, socialinių partnerių bendradarbiavimui bei darbo jėgos pasiūlos ir paklausos suderinamumui.

3. Programos uždaviniai.

3.1. Kompleksinis darbo rinkos pokyčių vertinimas, žmogiškųjų išteklių panaudojimo efektyvumo bei integracijos į darbo rinką kliūčių tyrimas.

3.2. Darbo sąlygų, darbo santykių bei socialinio dialogo plėtros galimybių inovatyvioje darbo rinkoje tyrimas.

4. Metodologinis tyrimų pagrindimas:

Gyventojų užimtumo ir darbo rinkos problematika Lietuvoje turi ypatingą svarbą ne tik kaip mokslinė, bet ir kaip taikomojo pobūdžio tyrimų sfera. Šiuolaikinių socialinių bei ekonominių pokyčių rezultate, keičiasi darbo rinkos struktūra bei darbo santykiai, keičiasi ir darbo išteklių teritorinis išsidėstymas, pasiūlos ir paklausos suderinamumas ir pan. Siūloma programa užtikrina 2012-2016 metais vykdytos programos „Gyventojų užimtumo ir jo įtakos gyvenimo lygiui tyrimai“ tęstinumą, tačiau labiau išryškina naujai besiformuojančių tendencijų tyrimus bei aktualizuoja analizuojamų erdvių turinį, kas atsispindi ir siūlomos programos 2017-2021 metų pavadinime.

Augant darbo santykių lankstumui, kinta atskirų gyventojų grupių padėtis darbo rinkoje, didėja „skurdo spąstų“ bei nesaugaus užimtumo apraiškos. Tokioje situacijoje, planuojamu laikotarpiu tyrimai šioje programoje labiausiai bus nukreipti į užimtumo ir darbo rinkos politikos pokyčių poveikio atskiroms gyventojų grupėms vertinimą bei efektyvesnį žmogiškųjų išteklių panaudojimą, taikant tarpdisciplininius užimtumo ir darbo rinkos tyrimus, integruojančius ekonomikos, sociologijos bei teisės mokslų žinias. Po konsultacijų su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, numatoma daugiau dėmesio skirti integracijos į darbo rinką kliūčių analizei. Tarpiau bendradarbiauti su Lietuvos darbo birža, vykdant pokyčių darbo rinkoje stebėseną bei analizuojant aktyvių darbo rinkos politikos priemonių efektyvumą. Gyventojų užimtumo ir darbo rinkos problematika Lietuvoje turi ypatingą svarbą ne tik kaip mokslinė, bet ir kaip taikomojo pobūdžio tyrimų sfera. Šiuolaikinių socialinių bei ekonominių pokyčių rezultate, keičiasi darbo rinkos struktūra bei darbo santykiai, darbo išteklių teritorinis išsidėstymas, pasiūlos ir paklausos suderinamumas ir pan. Siūloma programa užtikrina 2012-2016 metais LSTC vykdytos „Gyventojų užimtumo ir jo įtakos gyvenimo lygiui tyrimai“ programos tęstinumą, tačiau labiau išryškina naujai besiformuojančių tendencijų tyrimus bei aktualizuoja analizuojamų erdvių turinį, kas atsispindi ir siūlomos programos 2017-2021 metais pavadinime.

Augant darbo santykių lankstumui (Lietuvoje ir kitose ES šalyse), kinta atskirų gyventojų grupių padėtis darbo rinkoje, didėja nesaugaus užimtumo apraiškos ir jų neigiamos socialinės pasekmės. Tokioje situacijoje, planuojamu laikotarpiu tyrimai šioje programoje labiausiai bus nukreipti į užimtumo ir darbo rinkos politikos pokyčių poveikio atskiroms gyventojų grupėms vertinimą bei efektyvesnio žmogiškųjų išteklių panaudojimo galimybių tyrimą.

Numatytų tyrimų metodologinį pagrindą sudarys vykstančių Lietuvos (ir ES) darbo rinkoje procesų stebėseną, analizę ir vertinimą (pagal galimybes taikant *benchmarking* principą), socialinių ir ekonominių pokyčių įtakos atskiroms gyventojų grupėms įvertinimą (bendradarbiaujant su Lietuvos Caritas, kitomis NVO), žmogiškųjų išteklių ir profesijų sociologiniai tyrimai socialinio ir teritorinio judumo kontekste.

Darbo sąlygų ir darbo santykių tyrimai bus vykdomi tarpiau bendradarbiaujant su socialiniais

partneriais ir Valstybine darbo inspekcija, kitomis suinteresuotomis institucijomis. Tyrimų pagrindą sudarys vykstančių procesų analizė, perspektyvų įvertinimas bei atitinkamų rekomendacijų ar pokyčių scenarijų rengimas. Atskirą dėmesį numatoma skirti socialinio dialogo raidos vertinimui bei socialinio saugumo užimtumo sferoje galimybių tyrimams.

Siekiant pritraukti papildomo finansavimo tyrimams, bus rengiamos paraiškos nacionaliniams ir tarptautiniams moksliniams tyrimams finansuojantiems fondams (LMT, EK ir kt. fondai). Taip pat, bendradarbiaujant su Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos departamentais bei socialinių partnerių organizacijomis, bus siekiama atlikti verslo ar viešojo sektoriaus užsakomuosius tyrimus, gavus atitinkamą tikslinį finansavimą.

Numatyti darbai bus vykdomi pasitelkiant sociologinių tyrimų, istorinio lyginamojo, statistinės analizės bei kitus darbo rinkos, darbo sąlygų, socialinės integracijos duomenų kaupimo, sisteminimo ir analizės metodus.

Pastaruoju metu darbo rinkoje vykstantys procesai (globalizacija bei su tuo susijęs darbo rinkos lankstumo ir mobilumo didėjimas) neišvengiamai įtakoja ir darbo rinkos tyrimų transformacijas. 2017-2021 m. laikotarpiu numatoma toliau plėtoti tarpdisciplininius užimtumo ir darbo rinkos tyrimus, integruojant ekonomikos, sociologijos bei teisės mokslų žinias.

Vykdam tyrimus, pagal galimybes, bus dalyvaujama (teikiant informaciją) ir naudojama Europos užimtumo politikos apžvalgos (European Employment Policy Observatory), Europos tyrimų centro (European Centre of Expertise), Europos darbo stebėsenos (European Observatory of Working Life), Europos pokyčių stebėsenos centro (European Monitoring Centre on Change) ir kitų tarptautinių (ILO, OECD, UN, IOM) bei europinių profesinių tinklų (ETUI) informacija ir įvairių tarptautinių programų (pvz., PROGRESS, LEADER, SYSDEM) medžiaga bei kiti informacijos šaltiniai. Programa bus vykdoma glaudžiai bendradarbiaujant su visais Centro padaliniais, ypač vertinant darbo rinkos pokyčių įtaką gyvenimo lygiui, migrantų ir pabėgėlių integracijos į darbo rinką aspektus, teritorinę darbo rinkos pokyčių specifiką.

5. Tyrimų etapai ir jų charakteristika; detalus įgyvendinimo planas

5.1. Žmogiškųjų išteklių panaudojimo bei integracijos į darbo rinką kliūčių tyrimas.

2017 metais įsigaliojus naujam socialiniam modeliui, Lietuvoje padidės užimtumo lankstumas ir žmogiškųjų išteklių panaudojimui gali atsirasti naujų kliūčių, darbo rinkos dalyviai gali susidurti su naujomis rizikomis tiek užimtumo, tiek ir socialinės apsaugos srityje. Net ir naujojo socialinio modelio ir su juo susijusių teisės aktų įsigaliojimo atidėjimo/atšaukimo atveju, vertinant šiuolaikines ekonomikos bei darbo rinkos tendencijas, galima prognozuoti kitų, darbo santykius reglamentuojančių teisės aktų, pakeitimų, todėl:

2017-2018 metais numatoma daugiau dėmesio skirti darbuotojų saugumo darbo rinkoje tyrimams bei dirbančiųjų socialinių garantijų pokyčių analizei. Atsižvelgiant į informacijos disponavimo ir jos palyginamumo galimybes, bus vertinamos atleidžiamų darbuotojų pajamos, nedarbo socialinio draudimo išmokos, jų gavėjų skaičius, gavėjų socialinės ir demografinės charakteristikos (pvz., pagal teritorijas, amžių). Didesnis dėmesys bus skiriamas stebimų procesų kaitai, vertinant situaciją iki priimanč Naują socialinį modeli ir po jo priėmimo;

2019-2021 metais bus siekiama formuluoti Lietuvos darbo rinkoje vykstančių procesų dėsningumus, lyginti su kitų ES šalių pokyčiais bei vertinti jų įtaka šalies socialinei ir ekonominei raidai.

Jau minėjome, kad 2017 metais (ar kiek vėliau) Lietuvos darbo rinkoje susiformuos naujas darbo santykių klimatas, todėl labai svarbu užtikrinti kompleksinį pokyčių stebėjimą ir vertinimą. Iš vienos pusės tai bus unikalus mokslinis fenomenas, kai pereinama nuo mažesnio prie didesnio užimtumo lankstumo darbo išteklių trūkumo (struktūrinio) sąlygomis. Iš kitos pusės, tai svarbi taikomojo pobūdžio problema, kurios efektyvus sprendimas turės įtakos Lietuvos visuomenės ir ekonomikos ilgalaikiai plėtrai. Tokioje situacijoje numatoma per visą programos vykdymo laikotarpį užtikrinti kompleksinį darbo rinkos pokyčių vertinimą. Panaudojant EUROSTAT duomenų bazę bus atliekami palyginamieji tyrimai stebint užimtumo bei nedarbo pokyčius pagal įvairias dimensijas.

Šio etapo programos tyrimus numatoma derinti su Socialinės įtraukties ir gerovės tyrimais, siekiant stebėti ar darbo santykių liberalizavimas ir užimtumo lankstumo didėjimas nedidins gyventojų pajamų bei gyvenimo lygio diferenciacijos ir nepareikalaus atitinkamų socialinės paramos priemonių tobulinimo.

5.2. Darbo sąlygų, darbo santykių bei socialinio dialogo plėtros galimybių inovatyvioje darbo rinkoje tyrimas.

Situacija Lietuvos darbo rinkoje priklauso tiek nuo vidinių, tiek nuo išorinių pokyčių. Darbo sąlygų bei darbo santykių kaita taip pat priklauso nuo EK direktyvų bei rekomendacijų, bendros ES raidos strategijos. 2017 metais numatoma įgyvendinti Europos socialinių teisių ramsčio iniciatyvas, Lietuvos (ir ES) darbo rinkai vis didesnę įtaką daro inovatyvios technologijos, kurios dažnai iš esmės transformuoja ne tik darbo sąlygas ir darbo santykius, tačiau net bendrą darbo suvokimą. Lietuvoje būtina ir toliau tobulinti šią darbo rinkos sritį, didinti darbo rinkos patrauklumą nacionaliniams darbo ištekliams bei aukštų technologijų panaudojimą. Programos tyrimai užtikrins atitinkamą vykstančių procesų analizę, rezultatų palyginimą su kitomis ES šalimis bei rekomendacijų rengimą. Įgyvendinant šį Programos uždavinį bus atliekama nuolatinė darbo sąlygų, darbo santykių bei socialinio dialogo plėtros stebėseną Lietuvoje. Be to:

2017-2019 metų laikotarpiu numatoma išanalizuoti bei susisteminti informaciją apie kolektyvinių darbo santykių raidą Lietuvoje bei jų įtaką atskirų gyventojų grupių darbo sąlygoms;

2019-2021 metų laikotarpiu numatoma plačiau analizuoti socialinio dialogo plėtros galimybes bei jo įtaką darbo santykių radai Lietuvoje.

Įgyvendinus šio uždavinio veiklas 2017-2021 metų laikotarpiu bus parengtos mokslinės publikacijos, iš jų – ne mažiau kaip 2 studijos arba knygos skyriai, paskelbti tarptautinėje spaudoje.

2017-2021 metų Programoje numatyti tyrimai iš vienos pusės atitinka ES šalyse vykdomų mokslinių tyrimų kryptis, iš kitos – yra suderinti su Lietuvos darbo rinkos raidos perspektyvomis. Todėl per visą Programos įgyvendinimo laikotarpį bus siekiama ne tik publikuoti tyrimų rezultatus nacionalinėje bei tarptautinėje mokslinėje spaudoje bei pristatyti juos konferencijose ir seminaruose, bet ir aktyviai pristatyti tyrimų rezultatus Lietuvos visuomenei bei socialinės apsaugos ir darbo rinkos politikos formuotojams (labiausiai Socialinės apsaugos ir darbo bei Švietimo ir mokslo ministerijų specialistams, Seimo Socialinių reikalų ir darbo komitetui, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybai bei Europos Komisijos institucijoms), žiniasklaidai, kitoms suinteresuotoms šalims. Taip pat bus nuolat siekiama dalyvauti tarptautiniuose projektuose ir rengti publikacijas kartu su užsienio autoriais.

5.3. Detalus įgyvendinimo planas, kuriame numatomas skirtų lėšų preliminarus paskirstymas uždaviniams vykdyti (tūkst. EUR):

	2017 metai	2018 metai	2019 metai	2020 metai	2021 metai	Iš viso
Kompleksinis darbo rinkos pokyčių vertinimas, žmogiškųjų išteklių panaudojimo bei integracijos į darbo rinką kliūčių tyrimas. Numatoma, jog visu 2017-2021 m. laikotarpiu šio Programos uždavinio įgyvendinimui bus skiriami 2,89 norminio etato.	27,7	27,7	27,7	27,7	27,7	138,5
Užimtumo ir nedarbo pokyčių tyrimai, darbuotojų saugumo darbo rinkoje bei dirbančiųjų socialinių garantijų pokyčių analizė.	25,0	25,0				50,0
Pokyčių darbo rinkoje dėsningumų tyrimas.			23,0	23,0	20,0	66,0
Darbo rinkos reguliavimo gerosios praktikos analizė ir rekomendacijos.	2,7	2,7	4,7	4,7	7,7	22,5
Darbo sąlygų, darbo santykių bei socialinio dialogo plėtros galimybių inovatyvioje darbo rinkoje tyrimas. Numatoma, jog visu 2017-2021 m. laikotarpiu šio Programos uždavinio įgyvendinimui bus skiriami 2 norminiai etatai	19,2	19,2	19,2	19,2	19,2	96,0
Analizuoti bei susisteminti informaciją apie kolektyvinių darbo santykių raidą Lietuvoje bei jų įtaką atskirų gyventojų grupių darbo sąlygoms.	19,2	19,2	9,2			47,6
Analizuoti socialinio dialogo plėtros galimybes bei jo įtaką darbo santykių radai Lietuvoje..			10,0	19,2	19,2	48,4
Iš viso:	46,9	46,9	46,9	46,9	46,9	234,5

6. Numatomi rezultatai:

6.1. Įgyvendinant 3.1 papunktyje nurodytą uždavinį:

6.1.1. bus atlikta mokslinės literatūros šaltinių analizė, sisteminimas, sintezė, palyginimas ir apibendrinimas, loginis išvadų generavimas siekiant įvertinti gyventojų užimtumo ir nedarbo pokyčius, nustatant esmines šių pokyčių kaitą sąlygojančias ilgesnio laikotarpio tendencijas bei jų įtaką socialinei raidai naujojo socialinio modelio (arba – jo įsigaliojimo atidėjimo/atšaukimo atveju – kitų darbo santykius reglamentuojančių teisės aktų, jų pakeitimų) įgyvendinimo fone;

6.1.2. bus įvardinti naujausi užimtumo situaciją ir nedarbą įtakojantys veiksniai bei išskirtos grėsmės, kurios yra būdingos šiuolaikinei darbo rinkai, ir suformuluoti pagrįsti siūlymai dėl situacijos darbo rinkoje gerinimo ir žmogiškųjų išteklių panaudojimo bei integracijos į darbo rinką kliūčių panaikinimo;

6.1.3. bus įvertintos gyventojų aktyvumo bei darbo išteklių panaudojimo tendencijos šiuolaikinių demografinių ir socialinių procesų raidos kontekste;

6.1.4. bus įvertinta teritorinio (socialinio) judumo įtaka darbo rinkai, atsižvelgiant į gyventojų skaičiaus pokyčius ir (išorinės ir vidinės) migracijos tendencijas.

6.1.5. Numatomi analizės prioritetai: darbuotojų kaita, bedarbių gyvenimo lygis, nedarbo trukmė (ypač palyginimas su 2014-2016 metų tendencijomis), jaunimo padėties darbo rinkoje kaita, kaimo gyventojų užimtumas, socialinės integracijos priemonių įtaka užimtumo augimui;

6.1.6. atsižvelgiant į tyrimų metu atskleistas darbo rinkos problemas, ypač integracijos darbo rinkoje kliūtis, bus pateiktos rekomendacijos aktyvių darbo rinkos politikos priemonių, darbo apmokėjimo bei profesinio rengimo tobulinimui. Moksliniais tyrimais grįstos rekomendacijos sudarys prielaidas socialinės paramos bei regioninės politikos tobulinimui: gyventojų aktyvumo didinimui panaudojant socialinės paramos priemones, Lietuvos darbo biržos bei vietos darbdavių bendradarbiavimo užtikrinimui, jaunimo užimtumo didinimui.

6.2. Įgyvendinant 3.2 papunktyje nurodytą uždavinį:

6.2.1. bus atlikta mokslinės literatūros apžvalga, situacijos Lietuvoje analizė, sisteminimas bei palyginimas su kitomis Rytų, Centrinės bei Vakarų Europos šalimis; tyrimų išvados ir apibendrinimai bus formuluojami EK rekomendacijų ir strateginių dokumentų kontekste;

6.2.2. bus atliktas pasirinktų darbo sąlygų bei darbo santykių aspektų pastarojo laikotarpio raidos tendencijų vertinimas bei pateiktos išvados ir rekomendacijos, rengiamos bendradarbiaujant su socialiniais partneriais, kitomis suinteresuotomis institucijomis.

Numatyti tyrimai turės didelę įtaką šios mokslo krypties raidai: bus įvertinta augančio darbo santykių lankstumo įtaka užimtumui bei gyvenimo lygiui ir jo diferenciacijai skirtingose gyventojų grupėse; įvertinti inovatyvios darbo rinkos iššūkiai profesiniam rengimui, socialinių partnerių bendradarbiavimui bei skirtingų gyventojų grupių užimtumui.

Pirmo ir antro uždavinio tyrimų rezultatai bus pristatomi publikacijose mokslo ir profesiniuose leidiniuose, esant papildomam poreikiui jie bus pristatomi suinteresuotoms šalims (Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Švietimo ir mokslo ministerijai, Ūkio ministerijai, Lietuvos darbo biržai, Lietuvos savivaldybėms, Valstybinei darbo inspekcijai, Seimo komitetams, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir kt.), viešinami žiniasklaidoje.

Tikslų, uždavinių, vertinimo kriterijų pavadinimai ir mato vienetai	Vertinimo kriterijų reikšmės				
	2017 metai	2018 metai	2019 metai	2020 metai	2021 metai
Parengti mokslo darbų (monografijų, mokslo studijų, straipsnių rinkinių)	1				
Parengti straipsnių Lietuvos ir užsienio mokslo spaudoje	2	3	6	5	5
Surengti mokslines šalies/tarptautines konferencijas/seminarus	1				
Perskaityti pranešimų mokslinėse konferencijose, seminaruose	3	5	3	4	6

Tarptautinės publikacijos ir pranešimai sudarys ne mažiau, nei 30% visos mokslinės produkcijos.

7. Rezultatų sklaidos priemonės:

Tyrimų rezultatai parengti publikavimui:

periodiniame LSTC leidinyje "Lietuvos socialinė raida"; referuojamuose ir recenzuojamuose užsienio bei Lietuvos žurnaluose, knygose; konferencijų medžiagoje; profesiniuose ir mokslo populiarinimo leidiniuose, internetinėse prieigose. Numatoma sistemingai vykdyti tyrimų analitinės medžiagos sklaidą socialinės apsaugos, užimtumo, profesinio rengimo ir kt. politikai formuoti/tobulinti; tyrimų rezultatus pristatyti mokslo renginiuose. Kad parengta medžiaga labiau pasiektų visuomenę, numatoma kiekvieną mėnesį pasisakyti ar pateikti medžiagą (duoti interviu analizuojamais klausimais) nacionalinėje žiniasklaidoje, aktyviai palaikyti ryšius su Lietuvos universitetais bei mokslininkų bendruomene. Palaikyti bei plėtoti turimus tarptautinius ryšius ir megzti naujus kontaktus, siekti, kad daugiau būtų publikuojamasi tarptautiniuose mokslo leidiniuose. Plėtoti ryšius su Lenkijos Darbo ir socialinių reikalų institutu, Europos darbo ekonomistų asociacija, Varšuvos Ekonomikos mokykla, Lodzės universitetu, Europos Sąjungos ir tarptautinėmis tyrimų institucijomis (Europos fondu gyvenimo ir darbo sąlygoms gerinti ir kt.).

8. Preliminarus programos lėšų paskirstymas (tūkst. EUR)

Eil. Nr.	Išlaidų pavadinimas	2017 metais	2018 metais	2019 metais	2020 metais	2021 metais	Visai programai lėšų
1.	Programai skirti norminiai etatai	4,89	4,89	4,89	4,89	4,89	
2.	Lėšos planuojamos programai vykdyti	46,9	46,9	46,9	46,9	46,9	234,5

9. Programos vykdymo laikotarpis

2017 – 2021 metai.

10. Programos vadovas:

dr. Boguslavas Gruževskis, Lietuvos socialinių tyrimų centro Darbo rinkos tyrimų instituto vadovas, vyriausiasis mokslo darbuotojas, tel. (8 5) 275 21 13, el. paštas: boguslavas.gruzevskis@dsti.lt

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo
ministro 2017 m. balandžio 24 d.
įsakymu Nr. V-273

SOCIALINIŲ IR ETNINIŲ GRUPIŲ ĮTRAUKTIS IR VEIKSNIAI KELIANT JŲ GEROVĘ: ŠEIMA, BŪSTAS, PAJAMOS, SOCIALINĖS PASLAUGOS

1. Programos vykdytojas - Lietuvos socialinių tyrimų centras (toliau – LSTC).

Norminiai etatai skirti programai - 4,9.

2. Programos tikslas - analizuoti ir vertinti socialinės įtraukties politikos ir gyventojų gerovės sąsajas individualiame, organizaciniame, bendruomenės, socio- politiniame lygmenyse. .

3. Programos uždaviniai:

3.1. Tirti formalios ir neformalios globos integravimo įvairioms socialinės atskirties grupėms problemą Lietuvoje bei palyginamajame kitų ES šalių kontekste (toliau – 1 uždavinys):

3.1.1. Atlikti ekonominių ir moralinių neformalios globos priežasčių ir pasekmių analizę, ypatingą dėmesį skiriant neįgalių bei pagyvenusių žmonių globos klausimams. Įvertinant formalios globos ypatybes bei paslaugų klientų įtraukimo į paslaugų vertinimą galimybes, išryškinti globos paslaugų standartizavimo problemas Lietuvoje.

3.1.2. Išanalizuoti ir įvertinti ilgalaikės globos paslaugų neįgaliems bei pagyvenusiems asmenims prieinamumą, infrastruktūrą, paslaugų klientų įtraukimo į paslaugų vertinimą metodus, neformalios ir formalios globos integravimo modelius ES šalių palyginamajame kontekste.

3.2. Tirti šeimos, būsto, socialinės apsaugos, mokesčių politikos sąsajas sprendžiant gyventojų gerovės problemas Lietuvoje bei palyginamajame ES šalių kontekste (toliau – 2 uždavinys):

3.2.1. Išanalizuoti socialinių išmokų poveikį nelygybei ir skurdui Lietuvoje ir ES šalyse socialinės gerovės bei subjektyvios gerovės kontekste, gilinantį į pajamų perskirstymo ypatumus, pensijų sistemos reformų poveikį, paramos nuosavo būsto įsigijimui politiką.

3.2.2. Tirti inovacijas ir socialinio investavimo praktikas būsto politikos, paramos šeimai ir socialinės apsaugos sistemose Lietuvoje kitų ES ir pasaulio šalių kontekste, atlikti paramos šeimai ir būsto politikos modelių įvairovės analizę.

3.3. Tirti etninių mažumų, migrantų ir pabėgėlių grupių socialinės įtraukties/atskirties procesus Lietuvoje ir palyginamajame ES šalių kontekste (toliau – 3 uždavinys):

3.3.1. Tirti švietimo sferoje vykstančių procesų poveikį etninių mažumų, migrantų ir pabėgėlių grupių įtraukčiai/ atskirčiai, skiriant ypatingą dėmesį pilietiškumo ugdymo priemonių, minėtų grupių socialinės savijautos švietimo įstaigose, švietimo sistemos dalyvių požiūrio į lygias galimybes švietimo ir profesinėje karjeroje analizei.

3.3.2. Tirti ir vertinti normatyvinės socialinės politikos priemonių ir priemonių nepatenkančių į formalios socialinės politikos sritis poveikį etninių grupių, migrantų ir pabėgėlių integracijai į darbo rinką, jų ekonominei gerovei ir socialiniam mobilumui.

3.3.3. Tirti etninių mažumų, religinių, migrantų ir pabėgėlių grupių reprezentaciją viešajame diskurse (žiniasklaidoje), atsižvelgiant į žymų žiniasklaidos priemonių vaidmenį ir svarbą formuojant visuomenės nuostatas į socialinius reiškinius ir minėtas grupes bei tokiu būdu prisidedant prie šių grupių įtraukties/atskirties sampratų konstravimo ir sklaidos viešajame diskurse.

4. Metodologinis tyrimų pagrindimas.

Šios programos poreikį pirmiausia suponuoja Centro strateginio plano kryptys, numatančios socialinės gerovės ir etnosocialinius tyrimus bei akcentuojančios socialinės ir ekonominės politikos priemonių efektyvumo bei poveikio įvairių socialinių grupių gerovei tyrimus. Ši programa atliepia ir vieną iš Europa 2020 strateginių tikslų – mažinti skurdą bei socialinę atskirtį, kas aktualizuojama ir Lietuvos Socialinės įtraukties didinimo 2014–2020 metų veiksmų plane. Programa prisidės ir prie valstybės prioritetiniais įvardijamų lituanistikos tyrimų plėtros, kadangi bus tiriami istoriškai susiformavusių Lietuvoje etninių mažumų integracijos aspektai. Vykdamt programą siekiama įvertinti pasirinktų socialinės įtraukties priemonių bei strategijų poveikį socialiai pažeidžiamų gyventojų grupių gerovei. Įvertinant ankstesnį mokslininkų įdirbį bei socialinę įtraukties ir gerovės koncepcijų ypatingą kompleksiskumą, Programoje apsibrėžiama tyrinėti tokias problemas kaip būsto prieinamumas, formalios ir neformalios globos integravimas, pajamų nelygybę lemiantys veiksniai,

taip pat etninių mažumų, migrantų, pabėgėlių lygiaverčio dalyvavimo bei mobilumo galimybių atskirose socialinėse sferose problemos. Programą vykdys Lietuvos socialinių tyrimų centro Socialinės gerovės ir Etninių tyrimų institutai. Siekiant kuo tikslingiau panaudoti Centro mokslinio personalo sukauptą ilgametę tyrimų atlikimo ir jų rezultatų sklaidos patirtį, Programa bus vykdoma glaudžiai bendradarbiaujant su kitais Centro padaliniais

Įgyvendinant pirmąjį – antrąjį uždavinius bus taikoma kompleksinė tyrimo metodologija, siekiant įvertinti tiek dinامينius (laiko), tiek struktūrinius (kitų Europos šalių kontekste) tiriamų reiškinių aspektus. požiūriu. atžvilgiais. Pagrindinės teorinės priegios, kuriomis bus remiamasi 1 uždavinio įgyvendinimo tyrimuose, bus institucionalizmo teorinė priega, socialinės globos, viešųjų paslaugų kokybės, įgalinimo koncepcijos. 2 uždavinio įgyvendinimo tyrimuose bus remiamasi socialinės įtraukties, socialinės gerovės, gerovės valstybės, socialinio investavimo koncepcijomis. Įgyvendinant tiek 1 tiek 2 uždavinį bus pasitelkti tiek kiekybiniai, tiek kokybiniai tyrimų metodai, integruojant statistinę informaciją, subjektyvių vertinimų duomenis, analizuojant socialinės politikos teisinę bazę, mokslinius straipsnius ir kitus literatūros šaltinius. Gilinant į tekstus numatoma taikyti temų, turinio (content), diskurso analizės metodus, analizuojant kiekybinių tyrimų rezultatus bus taikomi įvairūs statistinės duomenų analizės metodai, atsižvelgiant į prieinamų duomenų ypatumus. Dėl spartaus gyventojų senėjimo, migracijos, šeimos deinstitutionalizacijos, būsto paklausos diferenciacijos, miestų plėtros ir didėjančios erdvinės segregacijos juose, augant pajamų nelygybei, minimalių gerovės standartų tyrinėjimų problematika Lietuvoje kaip ir kitose ES šalyse įgyja naują postūmį bei akcentus. Socialinė įtrauktis kaip resursų užtikrinimo, galimybių sudarymo ir pajėgumų atskleidimo vienovė, siekiant visuomenės gerovės, labai susijusi su aplinka, kontekstu, t. y. ji yra tam tikros visuomenės produktas. Todėl šioje problematikoje ypatingai aktualūs yra šalių lyginamieji tyrimai, ko pasėkoje programoje plačiai bus naudojama lyginamųjų tyrimų metodologija.

Įgyvendinant 3 uždavinį tyrimas bus vykdomas pasitelkiant Vakarų moksliniame diskurse vyraujančias sociologijos ir kitų mokslų teorines ir metodologines priegas. Tiriant socialinius etninių ir socialinių grupių įtraukties/atskirties procesus bus taikoma sąveikinė teorinė ir metodologinė priega (angl. *intersectionality*). Ši teorinė priega siūlo kompleksiskai tirti socialinių grupių patirtis siekiant vengti vienos grupės patirčių priešpastatymo kitai grupei, bet siūlo atskleisti platesnį socialinį-politinį kontekstą, kuriame socialinės grupės tiriamos kaip nevienalytės dėl amžiaus, etniškumo, lyties, socialinės klasės ir kt. socialinių kategorijų ir interpretuojami santykiai tarp socialinių grupių ir jų viduje. Siekiant paaiškinti daugialypius nelygybės ir atskirtį sąlygojančius aspektus, ši teorinė priega leidžia užčiuopti sąveikas tarp nelygybių struktūriniame ir patirčių lygmenyje ir analizuoti galios santykius tarp visuomenės grupių, institucinius kontekstus ir kasdienes patirtis. Tiriant su švietimo sfera ir socialinės integracijos į darbo rinką politika susijusius klausimus taip pat bus taikoma kokybinių tyrimų priega, leidžianti giliau suprasti tyrimų dalyvių kasdienes patirtis, pasirinkimus ir praktikas, socialinės įtraukties/atskirties politikos plėtros galimybes ir ribotumus. Be to, minėti klausimai bus tiriami taikant lygių galimybių teorines priegas, leisiančias įvertinti ne tik lygių teisių ir nediskriminavimo principų taikymo kontekstus, bet socialinių paslaugų ir išteklių prieinamumo bei socialinio teisingumo politikos naratyvus. Žiniasklaidos tekstai bus tiriami derinant kokybinę turinio tyrimo (content, diskurso, kritiškąją diskurso analizę) priegą su kiekybiniais metodais, vertinant žiniasklaidą kaip instituciją, kuri turi galią ir įrankius pateikti, transliuoti tam tikrų požiūrių visumą į tam tikrus reiškinius ir gyventojų grupes. Visuomenės nuostatomis tirti bus pasitelkiami visuomenės nuostatų tyrimo duomenys, lyginant, kaip keičiasi ir ar keičiasi visuomenės nuostatos į tam tikras etnines, religines, migrantų grupes. Išsamesnis tyrimų metodų įvardijimas bus įmanomas tik pradėjus tyrimą, nes tyrimo metodologijos pagrindimas yra vienas esminių tyrimo etapų.

Kaip duomenų šaltiniai bus naudojamos Lietuvos ir tarptautinės statistikos duomenų bazės (Lietuvos statistikos departamentas, Eurostat, OECD, World Bank, Europos migracijos tinklo ir kt.). Bus naudojamos duomenų analizės galimybės, kurias suteikia priega prie nacionalinių ir tarptautinių tyrimų duomenų bazių (Namų ūkių biudžetų, PGS, Europos socialinio tyrimo, Pasaulio vertybių tyrimo, Eurobarometer, LiDA, MISSOC, Migrantų integracijos politikos indeksas (MIPEX) ir Europos Integracijos Svetainė (EWSI) ir kt.), taip pat pasitelkiama žinybinė informacija (Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos SPISS duomenys, Sodros, Valstybinės mokesčių inspekcijos, Migracijos tarnybos duomenys).

Minėti duomenų ir informacijos šaltiniai sudaro galimybes analizuoti socialinės įtraukties politikos įgyvendinimo ar gyventojų gerovės problemas įvairiais lygmenimis (pvz., NŪB, PGS - individualiame, Eurostat- makro, regioniniame etc.)

Siekiant pritraukti papildomo finansavimo tyrimams, bus rengiamos paraiškos nacionaliniams ir tarptautiniams moksliniams tyrimams finansuojantiems fondams (LMT, EK ir kt. fondai), siekiama dalyvauti viešojo sektoriaus užsakomuosiuose tyrimuose, tokiu būdu praplečiant ar papildant programos rėmuose apimamą tyrimo problematiką.

Programa bus vykdoma glaudžiai bendradarbiaujant su visais Centro padaliniais, ypač vertinant gyventojų grupių socialinio statuso ir tapatumų, diferenciacijos ir integracijos raišką šalies politinių, ekonominių, sociokultūrinių pokyčių kontekste, o taip pat migrantų ir pabėgėlių integracijos į darbo rinką aspektus.

5. Tyrimų etapai ir jų charakteristika; detalus įgyvendinimo planas

5.1. Tirti formalios ir neformalios globos integravimo įvairioms socialinės atskirties grupėms problemą Lietuvoje bei palyginamajame kitų ES šalių kontekste.

2017 – 2018 metai Tyrimui reikalingų duomenų paieška, šalies ir užsienio mokslinės literatūros ir paskelbtų tyrimų rezultatų analizė, tyrimo teorinės paradigmos ir duomenų apdorojimo modelio rengimas, siekiant atlikti ekonominių ir moralinių neformalios globos priežasčių ir pasekmių analizę, globos paslaugų standartizavimo problemas formalios ir neformalios globos integravimo kontekste. Mokslinių publikacijų rengimas ir publikavimas. Tyrimo rezultatų viešinimas, pristatymas mokslo renginiuose. rekomendacijų socialinei politikai tobulinti pateikimas.

2019 – 2021 metais Tyrimui reikalingų duomenų paieška, šalies ir užsienio mokslinės literatūros ir paskelbtų tyrimų rezultatų analizė, tyrimo teorinės paradigmos ir duomenų apdorojimo modelio rengimas, siekiant išanalizuoti ir įvertinti ilgalaikės globos paslaugų neįgaliems bei pagyvenusiems asmenims prieinamumą, infrastruktūrą, neformalios ir formalios globos integravimo modelius ES šalių palyginamajame kontekste. Mokslinių publikacijų rengimas ir publikavimas. Tyrimo rezultatų viešinimas, pristatymas mokslo renginiuose, rekomendacijų socialinei politikai tobulinti pateikimas.

5.2. Tirti būsto, socialinės apsaugos, mokesčių politikos sąsajas sprendžiant gyventojų gerovės problemas Lietuvoje bei palyginamajame ES šalių kontekste.

2017 – 2018 metais Tyrimui reikalingų duomenų paieška, šalies ir užsienio mokslinės literatūros ir paskelbtų tyrimų rezultatų analizė, tyrimo teorinės paradigmos ir duomenų apdorojimo modelio rengimas, siekiant išanalizuoti socialinių išmokų poveikį nelygybei ir skurdui ES šalyse ir Lietuvoje, atsižvelgiant į pensijų sistemos reformų poveikį, paramos nuosavo būsto įsigijimui politiką. Mokslinių publikacijų rengimas ir publikavimas. Tyrimo rezultatų viešinimas, pristatymas mokslo renginiuose. rekomendacijų socialinei politikai tobulinti pateikimas.

2019 – 2021 metais Tyrimui reikalingų duomenų paieška, šalies ir užsienio mokslinės literatūros ir paskelbtų tyrimų rezultatų analizė, tyrimo teorinės paradigmos ir duomenų apdorojimo modelio rengimas, siekiant tirti inovacijas ir socialinio investavimo praktikas būsto politikos, paramos šeimai ir socialinės apsaugos sistemose Lietuvoje kitų ES ir pasaulio šalių kontekste, atlikti paramos šeimai ir būsto politikos modelių įvairovės analizę. Mokslinių publikacijų rengimas ir publikavimas. Tyrimo rezultatų viešinimas, pristatymas mokslo renginiuose, rekomendacijų socialinei politikai tobulinti pateikimas.

5.3. Tirti etninių mažumų, migrantų ir pabėgėlių grupių socialinės įtraukties/ atskirties procesus šiuolaikinėje Lietuvoje bei palyginamajame ES šalių kontekste.

2017–2018 metais Ankstesnių tyrimų metu sukauptų duomenų ir žinių pritaikymo trečiojo uždavinio įgyvendinimui galimybių analizė, naujų duomenų paieška, sisteminimas ir analizė, Lietuvos ir užsienio mokslinės literatūros ir paskelbtų tyrimų rezultatų analizė, Lietuvos žiniasklaidos tekstų paieška, atranka ir analizė. Teorinių ir metodologinių prieigų sukauptų duomenų analizei ir apibendrinimui paieška ir taikymas. Straipsnių Lietuvos ir tarptautiniams recenzuojamiems mokslo leidiniams rengimas, publikavimas. Rezultatų viešinimas, pristatymas mokslo renginiuose.

2019–2021 metais Tyrimų tąsa, sukauptų duomenų sisteminimas, analizė ir apibendrinimas, duomenų bazės atnaujinimas ir papildymas. Straipsnių Lietuvos ir tarptautiniams recenzuojamiems mokslo leidiniams rengimas ir publikavimas. Tyrimų rezultatų viešinimas, pristatymas nacionaliniuose ir tarptautiniuose mokslo renginiuose. Specializuoto leidinio sudarymas, rengimas ir publikavimas. Mokslinės konferencijos, skirtos apibendrinti svarbiausiems tyrimų rezultatams

organizavimas. Rekomendacijų socialinei politikai ir konkrečiai etninių mažumų, migrantų ir pabėgėlių socialinei įtraukčiai tobulinti rengimas.

5.4. Detalus įgyvendinimo planas, kuriame numatomas skirtų lėšų preliminarus paskirstymas uždaviniams vykdyti.

Uždaviniai	Lėšų paskirstymas (tūkst. Eurų)
Tirti formalios ir neformalios globos integravimo įvairioms socialinės atskirties grupėms problemą Lietuvoje bei palyginamajame kitų ES šalių kontekste.	48,0
Bus atlikta ekonominių ir moralinių neformalios globos priešasčių ir pasekmių analizė, ypatingą dėmesį skiriant neįgalių bei pagyvenusių žmonių globos sektoriui. Išanalizuotos globos paslaugų standartizavimo problemos Lietuvoje, įvertinant formalios ir neformalios globos ypatybes bei paslaugų klientų įtraukimo į paslaugų vertinimą galimybes. Bus išanalizuotas ir įvertintas ilgalaikės globos paslaugų neįgaliems bei pagyvenusiems asmenims prieinamumas, infrastruktūra, neformalios ir formalios globos integravimo modeliai ES šalių palyginamajame kontekste.	2017-2018 metai 2019-2021 metai
Tirti būsto, socialinės apsaugos, mokesčių politikos sąsajas sprendžiant gyventojų gerovės problemas Lietuvoje bei palyginamajame ES šalių kontekste.	57,5
Bus išanalizuotas socialinių išmokų poveikis nelygybei ir skurdui Lietuvoje ir ES šalyse socialinės gerovės bei subjektyvios gerovės kontekste, atsižvelgiant į pensijų sistemos reformų poveikį, paramos nuosavo būsto įsigijimui politiką, pasitenkinimo valdžia veiksniais. Bus tiriamos inovacijos ir socialinio investavimo praktikos būsto politikos, paramos šeimai ir socialinės apsaugos sistemose Lietuvoje kitų ES ir pasaulio šalių kontekste, atlikta paramos šeimai ir būsto politikos modelių įvairovės analizė. Griežtinant reikalavimus su būstu susijusiam finansavimui automatiškai auga atskirtį patiriančių namų ūkių dalis, todėl bus analizuojami makroekonominiai veiksniai, kurie padėtų mažinti socialinę atskirtį būsto įsigijimo srityje Lietuvoje.	2017-2018 metai 2019-2021 metai
Tirti etninių mažumų, migrantų ir pabėgėlių grupių socialinės įtraukties/atskirties procesus šiuolaikinėje Lietuvoje bei palyginamajame ES šalių kontekste.	129,5
Bus iširtas švietimo sferoje vykstančių procesų poveikis etninių mažumų, migrantų ir pabėgėlių grupių įtraukčiai/ atskirčiai, atliekant pilietiškumo ugdymo priemonių, minėtų grupių socialinės savijautos švietimo įstaigose, švietimo sistemos dalyvių požiūrio į lygias galimybes švietimo ir profesinėje karjeroje analizę. Bus iširtas ir įvertintas normatyvinės socialinės politikos priemonių ir priemonių nepatenkančių į formalios socialinės politikos sritis poveikis etninių grupių, migrantų ir pabėgėlių integracijai į darbo rinką, jų ekonominei gerovei ir socialiniam mobilumui. Bus iširta etninių mažumų, religinių, migrantų ir pabėgėlių grupių reprezentacija viešajame diskurse (žiniasklaidoje), taip pat žiniasklaidos priemonių vaidmuo formuojant visuomenės nuostatas į socialinius reiškinius ir minėtas grupes bei tokiu būdu prisidedant prie šių grupių įtraukties/atskirties sampratų konstravimo ir sklaidos viešajame diskurse.	2017-2021 metai 2017-2021 metai
VISO 1+2+3 uždaviniams įgyvendinti	235,0

6. Numatomi rezultatai:

6.1. Įgyvendinant 1 uždavinį bus sukaupta, susisteminta, išanalizuota mokslinių tyrimų duomenų bazė, leidžianti atskleisti formalios ir neformalios globos integravimo problemos bei plėtos galimybes Lietuvoje bei palyginamajame kitų ES šalių kontekste. Bus išanalizuoti neformalios ir formalios globos integravimo modeliai ES šalių palyginamajame kontekste, atlikta ekonominių ir moralinių neformalios globos priešasčių ir pasekmių analizė, įvertintos paslaugų klientų įtraukimo į paslaugų vertinimą galimybes, išryškinant globos paslaugų standartizavimo problemas Lietuvoje. Bus įvertintas ilgalaikės globos paslaugų neįgaliems bei pagyvenusiems asmenims prieinamumas, paslaugų kokybės užtikrinimo strategijų ypatumai.

6.2. Įgyvendinant 2 uždavinį bus sukaupta, susisteminta, išanalizuota mokslinių tyrimų duomenų

bazė, leidžianti įvertinti paramos šeimai, būsto politikos ir socialinės apsaugos sistemų sąsajas. Bus išanalizuota socialinių išmokų poveikis nelygybei ir skurdui Lietuvoje ir ES šalyse socialinės gerovės bei subjektyvios gerovės kontekste. Bus išanalizuota bei įvertina atskirties mažinimo būsto srityje politika tiek Lietuvoje tiek kitose ES šalyse, esminės priemonės, kurių imasi šalys ir jų rezultatai po ekonominio nuosmukio, kada buvo imtasi įgyvendinti pinigų ir makroprudencinę politiką, kuri gali turėti atskirties didinimo elementų. Bus analizuojamos inovatyvios socialinio investavimo praktikos būsto politikos, paramos šeimai ir socialinės apsaugos sistemose Lietuvoje kitų ES ir pasaulio šalių kontekste, atlikta paramos šeimai ir būsto politikos modelių įvairovės analizė.

6.3. Įgyvendinant 3 uždavinį dviem etapais (2017-2018 metais, 2019-2021 metais) bus sukaupta, susisteminta, išanalizuota etninių mažumų, migrantų bei pabėgėlių grupių socialinės įtraukties/atskirties problematiką atspindinti mokslinių tyrimų duomenų bazė, nustatytos svarbiausių procesų švietimo sferoje, normatyvinės socialinės politikos priemonių ir priemonių nepatenkančių į formalios socialinės politikos sritis, žiniasklaidos poveikis minėtų grupių integracijos eigai, identifikuotos pagrindinės šios integracijos eigą sunkinančios priežastys ir gerosios praktikos, taip pat įvertintos galimos šių procesų pasekmės socialinės įtraukties politikos formavimo ir socialinės gerovės didinimo priemonių kontekste. Tikimasi, kad tyrimo rezultatai leis praplėsti socialinės politikos ir etniškumo sąveikos suvokimą Lietuvos moksliniame diskurse ir pateikti naujoviškas interpretacijas, nes bus tiriami ne etniškumo raiškos kultūriniai aspektai, bet įvairių kontekstinių veiksnių poveikis gyventojų grupių įtraukčiai/atiskirčiai, analizuojant taip pat šį poveikį per etniškumo, lyties, amžiaus, klasės ir kitų kategorijų sąsajas, (ne)lygybės skirtingose socialinėse sferose praktikas ir patirtis.

Socialinės atskirties ir gyventojų gerovės sąsajų tyrimai, įgyvendinant Programą leis įsigilinti į būsto prieinamumo, neformalios ir formalios globos integravimo, pajamų nelygybės veiksnius bei jų įtaką gyventojų gerovei, taip pat etninių mažumų, migrantų, pabėgėlių integracijos problemas, kurių pagrindu bus suformuluotos rekomendacijos socialinės politikos tobulinimui. Kadangi šios problemos aktualios daugeliui ES šalių, atlikta palyginamoji analizė bus įdomi ir tarptautinių leidinių skaitytojams.

Rezultatų matavimo vienetai	Vertinimo kriterijų reikšmės				
	2017 metai	2018 metai	2019 metai	2020 metai	2021 metai
Parengti ir publikuoti mokslo darbai (monografijos, mokslo studijos, straipsnių rinkiniai)		1		1	
Parengti ir publikuoti straipsniai Lietuvos recenzuojamuose/referuojamuose mokslo leidiniuose	3	4	4	3	4
Parengti ir publikuoti straipsniai užsienio recenzuojamuose/referuojamuose mokslo leidiniuose	1	2	1	2	1
Surengti mokslines praktines konferencijas/ seminarus		1		1	1
Perskaityti pranešimų mokslinėse konferencijose, seminaruose Lietuvoje ir pagal finansines galimybes užsienyje	3	3	2	3	3
Sudaryti ir išleisti mokslo populiarinimo leidiniai			1		
Pateiktos rekomendacijos valdžios ir valdymo institucijoms		1		1	1

Įgyvendinant pirmąjį Programos uždavinį sukaupta, susisteminta, išanalizuota mokslinių tyrimų duomenų bazė leis pateikti rekomendacijas Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Sveikatos ministerijai dėl formalios ir neformalios globos integravimo plėtros galimybių Lietuvoje.

Įgyvendinant antrąjį Programos uždavinį sukaupta, susisteminta, išanalizuota mokslinių tyrimų duomenų bazė leis pateikti rekomendacijas Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Ūkio ministerijoms, dėl būsto politikos tobulinimo, kitų minimalių gyvenimo standartų užtikrinimo.

Įgyvendinant trečiąjį Programos uždavinį sukaupta, susisteminta, išanalizuota mokslinių tyrimų duomenų bazė leis pateikti rekomendacijas Socialinės apsaugos ir darbo, Švietimo ir mokslo, Ūkio ir kitoms ministerijoms, už etninių mažumų, migrantų ir pabėgėlių integracijos politikos formavimą

atsakingoms valstybės institucijoms, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybai, savivaldybėms, žiniasklaidos institucijoms etc.

Minėtos praktinės rekomendacijos socialinės politikos tobulinimui valdžios/valdymo institucijoms atspindės dviejuose LSTC leidinio Lietuvos socialinė raida numeriuose, LSTC leidinyje Socialiniai tyrimai trumpai, mokslinėse- praktinėse konferencijose bei, pagal galimybes, kitais būdais.

7. Rezultatų sklaidos priemonės:

7.1. Sudaryti leidiniai:

7.1.1. Parengtas ir publikuotas periodinis LSTC leidinys Lietuvos socialinė raida, „Socialinės įtraukties politikos Lietuvoje įgyvendinimas“ 2018 m. (sudarytoja L. Žalimienė);

7.1.2. Parengtas ir publikuotas periodinis LSTC leidinys Lietuvos socialinė raida „Socialinė gerovė ir gyventojų grupių įtrauktis Lietuvoje“, 2020 m. (sudarytojas A. Marcinkevičius).

7.1.3. Parengtas ir publikuotas LSTC leidinys Socialiniai tyrimai trumpai 2019 m.

7.2. Publikuoti straipsniai:

7.2.1. Moksliniai straipsniai periodiniuose LSTC leidiniuose Lietuvos socialinė raida, 2017-2021.

7.2.2. Moksliniai straipsniai Lietuvos mokslo žurnaluose „Filosofija. Sociologija“, „Socialinis darbas. Patirtis ir metodai“, „Tiltai“, „STEPP. Socialinė teorija, empirija, politika ir praktika“, „Oikos“, „Lietuvos etnologija“ ir kituose.

7.2.3. Moksliniai straipsniai tarptautiniuose recenzuojamuose/ referuojamuose mokslo žurnaluose, kituose leidiniuose.

7.3. Skaityti pranešimai nacionaliniuose ir tarptautiniuose (gavus finansavimą) mokslo renginiuose. Dalyvauta Lietuvos mokslo ir studijų institucijų rengiamose konferencijose socialinės politikos, viešųjų paslaugų administravimo, etninių mažumų, migrantų ir pabėgėlių grupių integracijos ir kt. klausimais. Esant galimybei (gavus finansavimą) tyrimų rezultatus pristatyti ir tarptautiniuose mokslo renginiuose.

7.4. Surengtos mokslinės – praktinės konferencijos:

2018 metais surengta konferencija, kurios tikslas – pristatyti ir skleisti Programos atliktų tyrimų, įgyvendinant 1-2 uždavinius, rezultatus.

2020 metais surengta konferencija, kurios tikslas – pristatyti Programos atliktų tyrimų, įgyvendinant 3 programos uždavinį, rezultatus.

2021 metais surengta Programos įgyvendinimo baigiamoji konferencija, kurios tikslas – pristatyti atliktų tyrimų rezultatus bei rekomendacijas.

7.5. Pateiktos praktinės rekomendacijos - Socialinės apsaugos ir darbo, Švietimo ir mokslo, Ūkio ir kitoms ministerijoms, už etninių mažumų, migrantų ir pabėgėlių integracijos politikos formavimą atsakingoms valstybės institucijoms, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybai, savivaldybėms etc.

7.6. Padaryti interviu Lietuvos žiniasklaidos priemonėms (laikraščiai, radio, televizijos, socialiniai tinklai), dalyvaujama teisės aktų rengime/svarstyme. Bus teikiama medžiaga, duodami interviu Lietuvos žiniasklaidos priemonėms (laikraščiai, radio, televizijos, socialiniai tinklai). Dalyvaujama teisės aktų, susijusių su Programos tematika, rengime, svarstymuose.

Kiekybiniai rezultatų sklaidos rodikliai pagal metus pateikti aukščiau- 6 skyriuje esančioje lentelėje.

8. Lėšos norminiams tyrėjų etatams, reikalingos Programai vykdyti.

	2017 metais	2018 metais	2019 metais	2020 metais	2021 metais	Visai programai
Programai skirti norminiai etatai	4,9	4,9	4,9	4,9	4,9	
Lėšos, tūkst. eurų	47,0	47,0	47,0	47,0	47,0	235,0

9. Vykdomo laikotarpis: 2017 - 2021 metai

10. Programos vadovai:

Dr. Laimutė Žalimienė, LSTC Socialinės gerovės instituto vadovė, vyriaus. mokslo darbuotoja, Tel. (8 5) 2491601, el. paštas: laimazali@gmail.com

Dr. Andrius Marcinkevičius, LSTC Etninių tyrimų instituto vadovas, vyriaus. mokslo darbuotojas, Tel.: (8 5) 272 20 63, el. paštas: andrius@ces.lt